

Vlaams
Parlement

vergadering **C139 – BIN10**
zittingsjaar 2012-2013

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme

van 5 maart 2013

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Ward Kennes tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de nieuwe uitdagingen voor het inburgerings- en integratiebeleid ten gevolge van de groeiende immigratiestromen uit Oost-Europa - 886 (2012-2013)	3
Vraag om uitleg van de heer Marnic De Meulemeester tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over het beleid inzake watertoerisme - 1018 (2012-2013)	10

■

Voorzitter: mevrouw Annick De Ridder

Vraag om uitleg van de heer Ward Kennes tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de nieuwe uitdagingen voor het inburgerings- en integratiebeleid ten gevolge van de groeiende immigratiestromen uit Oost-Europa - 886 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes: Wie de actualiteit in ons eigen land, maar ook in de buurlanden volgt – ik denk aan Nederland, Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië –, zal merken dat de thematiek van de aankomst van grote groepen migranten uit Oost-Europa, EU-burgers, op veel plaatsen op de politieke agenda staat.

Vorige week zaterdag hadden we een conferentie van Kempische burgemeesters, en op vraag van een collega was er een inventaris gemaakt door de bevolkingsdiensten van hoeveel Polen en Roemenen er op dit moment in de gemeenten zijn. Het is natuurlijk zeer ongelijk verdeeld over de verschillende gemeenten, maar in een stad als Turnhout met 40.000 inwoners zijn er op korte tijd zo'n 600 Roemenen geregistreerd. Dat is eigenlijk een heel grote groep. Ook in mijn eigen gemeente had ik een tijd geleden problemen met een camping waar 200 niet-geregistreerde Polen werden aangetroffen. De problematiek is dus erg aanwezig.

Uit een rapport van de Studiedienst van de Vlaamse Regering 'Recente immigranten in Vlaanderen, wie zijn ze?' blijkt dat er belangrijke evoluties plaatsgrijpen in de migratiestromen. Het rapport onderzoekt aan de hand van het Rijksregister welke de herkomstlanden zijn van immigranten die in 2010 voor het eerst werden ingeschreven en zich in Vlaanderen vestigden.

Als we Nederland buiten beschouwing laten, kwamen in 2003 de grootste stromen nog uit Marokko en Turkije. Het aantal migranten uit deze landen is in 2010 in absolute aantallen nog gestegen voor Marokko, maar licht gedaald voor Turkije. Ook het internationale onderzoeksproject 'EUMAGINE, Imagining Europe from the Outside', dat naging welke elementen een invloed hebben op de aspiraties van mensen uit verschillende landen om naar Europa te emigreren, vond aanwijzingen dat Europa voor bewoners van traditionele Turkse emigratieregio's op dit moment minder aantrekkelijk werd bevonden. Daarbij spelen economische elementen een belangrijke rol.

Terwijl Turkije de laatste decennia een sterke economische ontwikkeling kent, kampt Europa met een economische crisis. Uit onderzoek blijkt ook dat Turkse en Marokkaanse migranten minder dan vroeger huwen met een partner uit het thuisland. De huwelijksmigratie is ook een thema dat in deze commissie al vaker aan bod is gekomen.

Het opvallendste cijfer uit het rapport van de Vlaamse Regering is de toch wel spectaculaire stijging van het aantal immigranten uit Polen: van 689 in 2003 naar 4627 in 2010. Ook het aantal immigranten uit Bulgarije en Roemenië behoort in 2010 tot de hoogste aantallen. In totaal kwamen er in 2010 12.900 immigranten uit Oost-Europa naar Vlaanderen, dat is meer dan het dubbele van het aantal immigranten uit Marokko en Turkije samen. Deze tendensen zijn niet helemaal nieuw, maar de cijfers uit het rapport van de studiedienst zijn toch frappant.

Er is zonder twijfel een nieuwe migratiestroom vanuit Oost-Europa naar veel West-Europese landen op gang gekomen. Het huidige beleid legt sterk de nadruk op de uitbouw van het luik verplichte inburgering. Daar staan we in deze commissie allemaal achter. De immigranten uit Oost-Europa, die volgens de cijfers in 2010 samen de grootste groep vormen, behoren wel tot de doelgroep van het inburgerings- en integratiebeleid, maar kunnen, aangezien het EU-burgers zijn, niet verplicht worden dit traject te volgen.

Het Vlaams actieplan voor de Midden- en Oost-Europese (MOE) migranten 2012 bevat een aantal doelstellingen om deze groep zoveel mogelijk naar een inburgeringstraject te leiden en

in deze trajecten ook meer tegemoet te komen aan hun specifieke noden. Ook een hogere participatie aan de samenleving, onder andere meer MOE-verenigingen, is opgenomen in dit actieplan.

In een recent interview met een krant noemt de directeur van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (CGKR) het integratiebeleid zoals we dit tot op heden hebben gevoerd, mislukt. Een van zijn kritieken is dat met het integratiebeleid 25 jaar te laat werd aangevallen – met de aanstelling van een Koninklijk Commissaris voor het Migrantenbeleid in 1989 – toen men merkte dat de immigratie van Turken en Marokkanen, die een hele tijd daarvoor begon, niet vanzelf verteerd raakte.

Alle verschillen en verhoudingen in acht genomen, moet dit een stimulans zijn voor beleidsmakers vandaag om die fout uit het verleden niet te herhalen. We moeten ervoor zorgen dat we op de nieuwe evoluties in de migratiestromen tijdig inspelen en dat we die ook onderkennen.

Minister, bent u van oordeel dat het gevoerde inburgerings- en integratiebeleid op dit moment voldoende is afgestemd op de spectaculaire stijging van de immigratie uit Oost- en Midden-Europa? Welke resultaten zijn reeds geboekt voor de doelstellingen die zijn opgenomen in het Vlaams actieplan MOE-migranten 2012, specifiek voor wat de deelname aan het inburgeringstraject en het verhogen van de participatie betreft? Is het niet aangewezen het Vlaams actieplan MOE-migranten bij te sturen of nieuwe initiatieven te nemen, in functie van de meest recente cijfers van de Studiedienst van de Vlaamse Regering?

In Brussel slagen we erin heel wat niet-verplichte inburgeraars naar de inburgeringscursussen aan te trekken. Zitten daar technieken of ideeën bij die we op andere plaatsen in Vlaanderen verder kunnen ontwikkelen om die doelgroep zo goed mogelijk te bereiken?

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: In het rapport staan heel veel cijfers. Die zijn niet helemaal verrassend. We zien immers een tendens, met name een stijging, maar dan van andere bevolkingsgroepen dan we tot nu toe in Vlaanderen gewoon waren. Zoals de heer Kennes als eerder zei en ook in het rapport staat, is er een teruggang van de Marokkaanse en Turkse gemeenschap. Dat heeft niet alleen te maken met de economische groei en investeringen in die landen, maar ook met het beleid in het kader van de gezinshereniging. Er zijn dus verschillende redenen.

Minister, dit probleem is niet nieuw. We hebben het daar ook in de commissie Onderwijs al over gehad. De Gentse schepen van Onderwijs en de burgemeester van Gent hebben eerder al aan de alarmbel getrokken. Het is niet alleen een probleem op Vlaams en op federaal niveau, maar ook op Europees niveau. Het gaat over Europese onderdanen die nu naar hier komen. Men kan ze niet verplichten om een inburgeringscursus te volgen. Brussel kan een voorbeeld zijn van hoe we mensen zullen moeten stimuleren om die inburgeringscursussen te volgen of om deel te nemen aan het maatschappelijke leven. We moeten immers voorkomen dat er generaties verloren zouden gaan.

De directeur van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding heeft een punt, maar ik weet niet of we de integratie echt als mislukt kunnen beschouwen. We moeten nu wel de evaluatie maken van tien jaar integratie. Die integratie gebeurde met vallen en opstaan. We hebben daarbij een aantal generaties verloren. In het belang van de migranten, van de samenleving en van de toekomstige generaties moeten we daarin investeren. In die zin sluit ik me aan bij de vraag van de heer Kennes. Hoe zullen we daarmee omgaan? Waar nodig moet er een tandje worden bijgestoken. Dat moet vooral op het lokale niveau gebeuren.

Veel heeft te maken met het financiële aspect. Nu we in een economische crisis zitten, is de vraag in hoeverre we bereid zijn om te investeren in onze samenleving en in die groep die in de toekomst deel zal uitmaken van deze samenleving.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: U verwijst beiden naar de analyse die Jozef De Witte heeft gemaakt. We hebben het hier al herhaaldelijk gehad over het al dan niet geslaagd zijn van het integratiebeleid. We hebben onlangs nog een debat gevoerd over het OESO-rapport en het rapport van de Nationale Bank, waaruit inderdaad blijkt dat België in al die verschillende rangschikkingen slecht scoort. Vlaanderen scoort minder slecht op dat vlak, maar we kunnen niet zeggen dat het een goede score is. Ondanks alle problemen die er zijn en ondanks het feit dat er veel te laat is gestart met een integratiebeleid – en in die zin deel ik de analyse van de heer De Witte – heeft het integratiebeleid succes. Wij hebben een opmerkelijk betere score dan Brussel en Wallonië.

Dit gegeven is niet nieuw. De verschuiving van de instroom richting MOE-landen ten nadele van de derdelanders is al een tijd bezig. U citeert de cijfers van de Studiedienst van de Vlaamse Regering die erop wijzen dat het gaat om een instroom van 51 procent in 2011. Intussen hebben we ook recentere cijfers van 2012 van onze eigen administratie Inburgering. Daaruit blijkt dat de instroom uit de MOE-landen 35 à 36 procent bedraagt.

De top 5 ziet er nu totaal anders uit. Op de eerste plaats staat nog altijd Nederland. Op de tweede plaats staat Polen. Voor Polen is er ook sprake van een fenomeen dat de circulaire migratie wordt genoemd. Gelet op de toegenomen welstand in Polen is er in ons land, maar ook in andere landen een snellere terugkeer naar het land van herkomst. Het derde land in de rangschikking is Roemenië. Het vierde land is Bulgarije en het vijfde is Marokko. Turkije staat op de tiende plaats. Er is dus een serieuze verschuiving bezig. Die trend zet zich door. In een jaar tijd gaan we van 51 procent naar 60 procent.

Ons integratiebeleid richt zich op heel de samenleving. Het gaat om een inclusief beleid. De Roma echter zijn een heel bijzondere doelgroep. Zij worden niet geregistreerd. Er is dus geen concrete afbakening van de groep.

Groot probleem daarbij is dat de EU niet toelaat dat er een verplicht inburgeringstraject wordt opgezet voor mensen uit de EU. Ik heb daar problemen mee.

Zoals ik al eerder heb aangehaald, is onlangs door de EU een schuchtere aanzet gegeven om hier verandering in te brengen. De Europese Rekenkamer heeft opmerkingen gemaakt over de structuurfondsen. De vraag is waarom die fondsen enkel in de landen van oorsprong en niet in de ontvangende landen kunnen worden aangewend. Het gaat tenslotte om middelen. De Europese Rekenkamer vraagt zich af waarom die middelen enkel worden gebruikt om op dit ene punt in te werken.

De Europese Commissie heeft hier bliksemsnel op gereageerd. Het gaat om het vrij verkeer van personen. Ik ben zo vrij daar kritische vragen over te stellen. Ik sta voor 100 procent achter het vrij verkeer van personen binnen de EU. Ik heb er, onder meer tijdens eerdere discussies over de Roma in deze commissie, al op gewezen dat het vrij verkeer momenteel ook al beperkingen inhoudt.

Ik mag voor drie maanden zonder problemen als toerist naar een ander land in de EU gaan. Indien ik langer dan drie maanden wil blijven, moet ik in mijn eigen onderhoud kunnen voorzien. Ik moet een arbeidscontract hebben, me als zelfstandige vestigen of student zijn. Indien ik hier niet voor zorg, heb ik geen recht op een sociaal vangnet. Dit brengt de discussie in herinnering die we hier over de haast automatische toekenning van het leefloon hebben gevoerd. De EU heeft al beperkingen van het vrij verkeer ingevoerd.

Indien het iemands bedoeling is zich permanent en niet tijdelijk in een van de lidstaten te vestigen, vraag ik me af waarom de EU van de subsidiariteit en van de eenheid in verscheidenheid niet kan zeggen dat dit verplichtingen met betrekking tot het burgerschap met zich meebrengt. Indien iemand zich definitief in Spanje, Italië, Duitsland of Frankrijk wil vestigen, vraag ik me af of die persoon de taal niet moet leren en zich niet moet integreren.

Nu kan dit niet. Een eerste stap zou erin kunnen bestaan de aanwending van de fondsen in de ontvangende landen mogelijk te maken. Dit is momenteel nog niet het geval.

Ik wil erop wijzen dat ik met die stelling niet alleen sta. Ik hoor steeds meer stemmen in die richting opgaan. Het meest concreet gebeurt dit in Nederland. Minister Asscher van de Partij van de Arbeid heeft het volgende verklaard: “Het absorptievermogen van een lidstaat is echter niet onbegrensd. Daarom zal op Europees niveau ook aandacht gevraagd worden voor de onbedoelde neveneffecten van de EU-arbeidsmigratie. Een restrictief migratiebeleid ten aanzien van nieuwe toetredingen is noodzakelijk. Op Europees niveau blijft Nederland erop inzetten dat financiële instrumenten voor de integratie van derdelanders, zoals het Europees Integratiefonds, ook voor EU-migranten kunnen worden toegepast.”

Minister Asscher volgt hier dezelfde lijn. Er zijn ernstige problemen in de ontvangende landen. De heer Kennes heeft in zijn inleiding op de Europese problemen gewezen. We hebben recent in de internationale kranten kunnen lezen dat het probleem ook sterk leeft in andere landen, meer bepaald in Duitsland, waar er met betrekking tot de MOE-landers een grote armoedeproblematiek bestaat, in het Verenigd Koninkrijk, in Frankrijk en in Nederland.

Ook in ons land leven een vrij groot aantal van die mensen. Aangezien ze niet worden geregistreerd, weten we niet hoeveel er zijn. Bovendien kennen we ze niet allemaal. De instroom is vrij groot. In 2010 ging het om 14.961 mensen uit de MOE-landen. In 2012 ging het om 13.064 mensen. Dit betekent dat 35 tot 36 procent van de totale instroom in Vlaanderen uit MOE-landen komt. Dat is een aanzienlijke groep. Die mensen wonen allemaal langs de E17, op de as Antwerpen-Sint-Niklaas-Gent, en in Brussel. Er zijn daarnaast ook nog wel andere concentraties.

Er is me gevraagd welke resultaten we al hebben geboekt ten aanzien van de doelstellingen in het plan. Het betreft hier een horizontaal plan. De MOE-werkgroep stelt momenteel een rapport op waarin alle acties per beleidsdomein worden overlopen. Aangezien dit rapport nog niet klaar is, kan ik nog geen allesomvattend antwoord geven.

Ik kan wel even overlopen wat momenteel al aan de gang is. In Antwerpen, Sint-Niklaas en Gent zijn er buurtstewards. Er zijn maatregelen genomen op het vlak van onderwijs, huisvesting, werk en inburgering. Ik kom daar straks nog in detail op terug. We hebben internationale contacten gehad. Ik heb persoonlijk contact gehad met de Roemeense ambassadeur en met de Bulgaarse ambassadeur. Ik heb binnenkort opnieuw contact met de Bulgaarse ambassadeur.

Op initiatief van Nederland, Duitsland en Oostenrijk hebben al internationale conferenties over dit onderwerp plaatsgehad. We zijn als Vlaamse overheid opnieuw uitgenodigd om in mei 2013 deel te nemen aan de conferentie ‘Europe on the move – participation and integration of EU-citizens’ in Wenen. Deze conferentie heeft specifiek betrekking op de migratie in de EU. De landen brengen de problemen die hierbij ontstaan, in kaart. We zullen van gedachten kunnen wisselen. We zullen kunnen nagaan of bepaalde ideeën en oplossingen worden voorgesteld. We zullen van elkaar kunnen leren. Het lijkt me belangrijk de internationale aandacht mee op te zoeken en mee te trachten dit punt op de agenda te plaatsen.

Ik zal nog even overlopen welke specifieke acties en initiatieven zijn genomen. Wat werk betreft, zijn er acties geweest met betrekking tot het ondernemerschap van die mensen. Er zijn ook inspecties uitgevoerd. Er is heel wat illegaliteit, ook in de sociale sector. In 2011 en in 2012 zijn een groot aantal controles op mensen uit Roemenië en Bulgarije uitgevoerd. In 2011 zijn 560 Roemenen en 448 Bulgaren gecontroleerd. In 2012 zijn 316 Roemenen en 501 Bulgaren gecontroleerd. Dit heeft ertoe geleid dat in 2011 72 en in 2012 71 arbeidskaarten van Bulgaren en Roemenen zijn ingetrokken. De meeste controles hebben plaatsgevonden in de bouw, de horeca, de tuinbouw, de fruitteelt en de vleessector. Ook hebben een pak van die mensen gebruik gemaakt van de VDAB-dienstverlening om in een werktraject te komen. In 2012 ging het over 963 mensen uit Bulgarije en 524 mensen uit Roemenië.

Er is heel wat controle op de huisvesting. Dat is vooral een stedelijke bevoegdheid. Dat is een zaak die de steden zelf moeten aanpakken. Steden en gemeenten werken daarbij met een zwarte lijst van panden. U kent het probleem van de huisjesmelkerij, met clandestiene netwerken die daar enkele gezinnen samen droppen.

Er is een werking in het onderwijsveld. Vooral de buurtstewards worden ingezet om spijbelgedrag te bestrijden en aan te zetten tot schoollopen. Het steunpunt is bezig met een onderzoek daarover. Het zal een rapport opleveren over het onderwijs. Ook dat rapport is er op dit ogenblik nog niet.

Het zal u niet verrassen dat de cijfers over de deelname aan het inburgeringstraject van MOE-migranten niet bemoedigend zijn, en dan druk ik me voorzichtig uit. Van alle nieuwkomers uit Oost-Europa tekent slechts 11 à 12 procent een contract. Dat is heel weinig. Dat heeft te maken met wat ik in het begin heb gezegd: we kunnen die mensen niet verplichten. Dat is een laag percentage, zeker gelet op de problemen die er zijn van analfabetisme, een lage scholingsgraad, gebrek aan taalkennis en gebrek aan vaardigheden om een baan te vinden, om te solliciteren voor een baan.

Er zijn een aantal maatregelen die we indirect nemen om die mensen wél toe te kunnen leiden. Er zijn afspraken met het OCMW en de VDAB om die mensen door te verwijzen. OCMW en VDAB kunnen het inburgeringstraject eigenlijk afdwingen, zonder dat we dit rechtstreeks doen via de regelgeving, namelijk als het gaat over rechthebbende inburgeraars die een leefloon of een uitkering krijgen. Dan kunnen die mensen worden verplicht een inburgeringstraject te volgen. Als mensen in aanmerking komen voor een uitkering, kan de VDAB hen roepen en hun vragen wat de problemen zijn, waarom ze niet op de arbeidsmarkt geraken. De VDAB kan dan zeggen dat ze lessen Nederlands moeten volgen bij de Huizen van het Nederlands. De VDAB kan hen verplichten een opleiding te volgen. Dat zijn dus indirecte middelen die we kunnen aanwenden, en die we ook aanwenden, precies omdat het niet mogelijk is een verplichting op te leggen. Op dit ogenblik heb ik echter geen zicht op de resultaten.

Het is evident dat we die afstemming tussen OCMW en VDAB, met doorverwijzing naar onthaalbureaus, nog meer moeten stimuleren. Eind januari van dit jaar heb ik alle nieuwe OCMW-voorzitters aangeschreven, om het belang van goede afspraken tussen het OCMW en onthaalbureaus te onderstrepen en hen aan te sporen die samenwerking te bestendigen of nieuw leven in te blazen. Onthaalbureaus werken een wervingsbeleid uit voor deze doelgroepen. Ik heb het al gezegd, ook in deze commissie: de manier van werken van het Brussels Onthaalbureau (bon) is een voorbeeld ter zake. Dat onthaalbureau slaagt erin om mensen tot inburgering te bewegen, uitsluitend op vrijwillige basis. Dat zal dus een model zijn waarop we meer zullen moeten inzetten, gelet op het feit dat 60 procent van de instroom uit de EU komt. Ik heb dat ook gezegd bij de toelichting bij het Integratiedecreet. We moeten de klemtonen verleggen, want er is sprake van 40 procent verplicht en 60 procent niet-verplicht. Dat is een serieuze evolutie. We moeten dus inzetten op die vrijwilligheid, op het toeleiden van mensen die we niet kunnen verplichten deel te nemen aan een inburgeringstraject.

Dan was er de vraag of het MOE-actieplan moet worden bijgestuurd. Binnenkort zal daarover dus een rapport verschijnen. Ik heb u een overzicht gegeven van de diverse acties die er zijn. Mij lijkt het raadzaam te wachten tot ik het rapport heb, om te bekijken waar we kunnen bijsturen. Ik wil daar geen al te grote illusies bij creëren. Nogmaals, dat we dit niet kunnen verplichten, is in feite de grootste handicap. Op die manier voeren we een beleid met één hand op de rug gebonden. Voor de MOE-landen is het cijfer nu dus 10 à 11 procent. Met een intense werking ter zake, geïnspireerd door bon, hoop ik dat we dat cijfer kunnen optrekken, maar ik neem aan dat niemand hier verwacht dat we erin zullen slagen een meerderheid van die mensen op zeer korte termijn hierbij te betrekken en hen te verplichten. Ik vind dit jammer. Daarom kaart ik dit aan. De brieven aan de Europese Commissie en ook aan staatssecretaris De Block liggen klaar. Ons land is immers het enige land waar men na drie

jaar definitief verblijfsrecht heeft. In de ons omringende landen is dat pas na vijf jaar. Ook op andere terreinen kunnen er dus een aantal initiatieven worden genomen. Als de EU werk wil maken van welvaart en participatie, dan moet ze natuurlijk ook b durven te zeggen nadat ze a heeft gezegd.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes: Minister, ik dank u voor het onderbouwde antwoord. U hebt gelijk als u stelt te willen wachten op de resultaten van dat rapport voor dat horizontale plan. Wanneer dat rapport er komt, moet er inderdaad worden bekeken wat goed loopt en wat moet worden bijgestuurd. Ik kijk dus mee uit naar die resultaten.

U hebt terecht verwezen naar het probleem van het ruimere Europese kader. Het lijkt me goed dat u initiatieven neemt op dat vlak, via brieven of eventueel op de conferentie in Wenen, of via andere kanalen. Ook andere Europese landen zijn zich bewust van deze problematiek. Het is positief dat ook Vlaanderen dat mee aan Europa signaleert, dat we dat op de agenda zetten.

U hebt verwezen naar de samenwerking met de OCMW's en de VDAB, die indirect toch wel wat druk kunnen zetten om die inburgeringstrajecten te volgen. Als het OCMW en de VDAB dat doen, is dat duidelijk geïnspireerd door het belang van de betrokkenen. Het gaat er niet om mensen zomaar onder druk te zetten, maar om hen een toekomst te bieden, hen sterker te maken en meer kansen te geven. Dat is dus zeker een mogelijkheid die bij gebrek aan andere verder moet worden uitgewerkt.

Het zou ook goed zijn dat OCMW's en lokale besturen over dit probleem geregeld overleg plegen, om te voorkomen dat mensen van de ene naar de andere gemeente doorschuiven als het gaat over woonkwaliteit, steundossiers, goede uitwisseling van informatie, zonder dat er structureel aan de problemen wordt gewerkt.

Minister, u hebt erop gewezen dat men na drie maanden verblijf in staat zou moeten zijn zelf in zijn onderhoud te voorzien. Er zijn een aantal dwangmaatregelen en de lokale besturen moeten die dan ook kunnen gebruiken, maar dat gaat maar als dat via overleg gebeurt en als men bereid is gegevens uit te wisselen en gezamenlijk tot een beleid te komen. Iedereen heeft autonomie, en dat is belangrijk, maar het zou goed zijn dat er wat afstemming kon gebeuren.

Minister, u hebt ook verwezen naar de rol van de sociale inspectie in controle op de huisvesting. Dat zijn allemaal elementen die moeten worden ingezet omdat ze voorhanden zijn.

Als men er in Brussel in slaagt – in Brussel zijn het allemaal vrijwillige, niet-verplichte inburgeraars – om mensen te overtuigen, kunnen andere plaatsen in Vlaanderen daaruit leren. Goede technieken en modellen moeten ook kunnen worden uitgewisseld.

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Minister, u hebt gelijk dat er vrij verkeer is in Europa, maar wat na drie maanden? Dan zijn er bijkomende verplichtingen van Europa. Kunt u uitzoeken of u partners kunt vinden? U hebt al verwezen naar Nederland. Na drie maanden kun je je vrij bewegen, kun je je al of niet vestigen, maar als je beslist om je te vestigen, kunnen daar bijkomende voorwaarden aan worden gekoppeld in het voordeel van de persoon zelf. Daardoor kunnen ze bijkomende opleidingen volgen, zich inschrijven bij de VDAB en de taal leren.

We kunnen op het lokale niveau blijven investeren, we kunnen mensen individueel motiveren. Brussel doet dat, en dat moeten wij ook doen zolang er geen Europese regelgeving is. Toch moeten we misschien nog harder aan de alarmbel trekken, zodat we daar niet alleen mee staan, want ook de andere West-Europese landen worden daarmee geconfronteerd. Europa is er voor iedereen. De regels veranderen ook wel, maar met eensgezindheid. Het probleem is financieel. De landen waar de migraties gebeuren, zullen daar niet voor openstaan aangezien ze niet akkoord zullen gaan met de middelen die ze daarvoor proberen te krijgen.

We moeten blijven benadrukken dat de regelgeving die we zouden kunnen hanteren, ten goede komt van de gemeenschap en de bevolking. Europa is na veertig, vijftig jaar migratie wijs genoeg. In Duitsland en Frankrijk is er voldoende kennis over de niet-Europese landen opdat ze die fout niet meer zouden maken.

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Minister, we zitten cirkeltjes te maken in het Vlaams Parlement. De migratiestromen veranderen, zo blijkt uit het rapport van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Meten is weten, dat is altijd goed. De vraag is dan wat u gaat doen. En dan klaagt u over het feit dat u EU-burgers niet kunt verplichten in te burgeren – alsof, indien u dat wel zou kunnen, het probleem dan wel opgelost zou zijn.

We moeten in het Vlaams Parlement nu eindelijk eens fundamentele vragen stellen over het migratiebeleid zelf, en niet alleen ten aanzien van niet-EU-burgers. Nu worden we geconfronteerd met de grenzen van wat Europa wel is. Nu hebben we binnen de Europese Unie, zoals die zich aan ons voorstelt, een inter-Europese Unie-migratie, en daar zijn er ook al problemen. Het zegt natuurlijk veel over de wijze waarop Europa is geconstrueerd.

Dit is misschien ook een les voor ons, minister, want u zegt dat Europa een restrictie heeft ingebouwd omdat men na drie maanden aan bepaalde voorwaarden moet voldoen. Men kan niet automatisch genieten van een aantal sociale verworvenheden. Men moet voorzien in eigen onderhoud. Dat kan allemaal wel zijn, maar de kern van de zaak is dat we worden geconfronteerd met migratie binnen de Europese Unie. Dat stelt ons niet alleen voor economische en financiële, maar ook voor maatschappelijke problemen.

Misschien moet het Vlaams Parlement zich die spiegel eens voorhouden, als we nog eens toetredingsverdragen onder onze neus geschoven krijgen. Ik herinner me dat wij, toen het toetredingsverdrag van Roemenië en Bulgarije werd voorgelegd, de enigen waren – de heer Van Overmeire was onze woordvoerder, hij deed dat trouwens schitterend, en ik geloof dat hij op dat vlak nog steeds dezelfde mening is toegedaan – die tegen stemden. Dat was met argumenten die niet alleen, maar onder meer te maken hadden met de eventuele toepassing van het principe vrij verkeer van mensen, goederen en diensten. Men kan toch niet ontkennen dat dat principe is ingevoerd – in 1957 is de EEG opgericht – in een compleet andere context, een economische context.

Welnu, de Europese Unie is uitgebreid – niet altijd economisch ten goede hebben we de laatste tijd gemerkt – maar dat principe dat was ingevoerd in een bepaalde economische en ook maatschappelijk-culturele context, is overleefd, maar de context is helemaal veranderd. Als men dat principe gestand blijft, dan zit men met het probleem van de inter-Europese Unie-migratie, en dan blijft dat principe volgens de Europese regels nog altijd gelden. Maar waar zijn we dan in Europa mee bezig als we blijvend uitbreiden, ook met landen die sociaal-economisch nog niet min of meer op ons niveau staan, en migratie, ook in dit geval, binnen de Europese Unie in de hand werken?

Minister, u bent nogal dubbelzinnig. U zegt dat Europa niet toestaat dat we die mensen verplichten in te burgeren. Dat is juist. Is dat een bekommernis? Wel ja, maar doen alsof het maatschappelijke en economische probleem wel opgelost is, indien u die mensen wel zou verplichten, is natuurlijk ook niet waar. Men zou vanuit Vlaanderen niet alleen ten aanzien van het federale migratiebeleid, waar wij de gevolgen van dragen, maar ook ten aanzien van Europa, die Europese constructie eens in vraag mogen stellen. Dat lijkt me veel essentiëler dan te zeggen dat we ze niet verplicht kunnen inburgeren, maar dat we hen via de VDAB en het OCMW wel kunnen proberen de taal aan te leren.

We zitten niet alleen met een migratieprobleem ten aanzien van mensen die niet uit de Europese Unie komen – ook een maatschappelijk probleem –, maar nu zelfs met een inter-Europese Unie-migratieprobleem. Minister, uw antwoord ten aanzien van dat fenomeen, voldoet niet. Ik zou graag een minister hebben die ook hierin het voortouw neemt, die zegt

dat er wat dat betreft, iets mis is met de Europese constructie zelf. Dat moet toch eens worden aangekaart op het Europese niveau, desnoods via de federale overheid.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Marnic De Meulemeester tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over het beleid inzake watertoerisme - 1018 (2012-2013)

De voorzitter: De heer De Meulemeester heeft het woord.

De heer Marnic De Meulemeester: Minister, uit de 25e Belgian Boat Show blijkt nog altijd duidelijk de stijgende interesse voor de pleziervaart en het cruisen op rivieren. Dat watertoerisme jaar na jaar aan belang wint, is al een tijdje geweten. Dit werd ooit ook bevestigd door de minister van Toerisme op de Belgian Boat Show van vijf jaar geleden, waar hij een actieplan aankondigde om het riviertoeerisme te ondersteunen. Ook in de beleidsnota Toerisme 2009-2014 stelde de minister 'de strategische doelstelling de aantrekkings- en belevingswaarde van de toeristische bestemmingen vergroten' voorop door onder meer het verder ontwikkelen van sterke productlijnen in Vlaanderen, zoals het watertoerisme.

Ondanks de ambitie om binnen het toerismebeleid het riviertoeerisme te ondersteunen, bleven de acties van Toerisme Vlaanderen vrij beperkt. Het beleid en Toerisme Vlaanderen hebben zich uiteindelijk beperkt tot het promoten van de vier recreatieve vaarlussen uitgewerkt door de vzw Promotie Binnenvaart Vlaanderen, waarvan de e-show op het webplatform van Toerisme Vlaanderen in 2011 het promotie-instrument zou worden op de Vlaamse, Nederlandse en Duitse markt. Deze promotieactie werd in 2012 uitgebreid met de vaarlussenbrochure.

Daarbij is het dan ook gebleven. In de beleidsbrief 2012 stond dat bij een positieve evaluatie in 2012 de informatie en het beeldmateriaal van het webplatform zouden worden geactualiseerd en opnieuw zouden worden gepromoot tijdens het vaarseizoen, maar daarvan is uiteindelijk niets in huis gekomen.

In de beleidsbrief 2013 stond dat het strategisch beleidsplan voor watertoerisme en -recreatie in 2011-2012 door alle actoren kritisch zou zijn bekeken. Op basis van deze kritische analyse werd beslist dat een nieuw strategisch beleidsplan niet noodzakelijk was maar dat de nodige nieuwe elementen moesten worden ingelegd.

Ondanks het feit dat er een strategisch plan is en dat deze productlijn jaarlijks wordt aangekaart in de beleidsbrieven, worden in het beleid weinig concrete stappen gezet. De uitbouw van het watertoerisme staat in schril contrast met bijvoorbeeld de uitbouw van de productlijn fietsen, wandelen en ruiteren, die kwaliteitsvol en duurzaam ontwikkeld werden. Nochtans is het belangrijk dat vanwege de groeiende trend resoluut wordt ingezet op het riviertoeerisme, op de kwalitatieve ondersteuning van het product en op een resultaatgericht opzetten van een brede en krachtige promotie in het buitenland, dat verder gaat dan Nederland en Duitsland.

Minister, welke nieuwe elementen werden aan het strategisch beleidsplan toegevoegd? Welke concrete stappen worden op korte termijn gezet om de productlijn watertoerisme daadwerkelijk kwalitatief verder uit te bouwen? In welke mate en hoe zal Toerisme Vlaanderen in de toekomst inzetten op een bredere en krachtige promotie van riviertoeerisme?

Is er overleg met Wallonië, Frankrijk, Nederland en Duitsland in het kader van het voeren van een gezamenlijke promotie voor bepaalde vaarlussen die grensoverschrijdend zijn?

Nu het product van de vier vaarlussen op punt staat, wordt dit, zoals eerder gesteld, via de touroperatororganisaties in Europa en Amerika gepromoot? Zo neen, om welke reden niet?

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

De heer Stefaan Sintobin: Mijnheer De Meulemeester, u verwijst naar de beleidsnota 2009-2014. Ik meen me echter te herinneren dat zelfs in de beleidsnota 2004-2009 al aandacht werd geschonken, althans op papier, aan watertoerisme. In elke jaarlijkse beleidsbrief kwam dit thema terug. Ik denk dat dit de laatste keer werd herleid tot een drietal lijntjes, met eigenlijk een herhaling van wat werd gezegd in 2004, intussen al bijna tien jaar geleden.

Minister, er valt heel wat meer uit de groeiende trend binnen riviertoerisme te halen. In het verleden werd dit bekeken als iets elitairs, waaraan slechts een heel beperkt aantal mensen konden deelnemen vanwege de hoge aankoopprijs. Hetzelfde gold toen voor de golfsport. Intussen is dat veranderd. Wat de bouw van woningen en appartementen betreft, proberen steeds meer steden en gemeenten iets uit te bouwen aan waterlopen en kanalen. Ik vind, net als de heer De Meulemeester, dat u een tandje moet bijsteken. Intussen zijn we bijna aan het eind van de legislatuur. Tien jaar na datum is wel laat om eindelijk iets te doen voor het watertoerisme.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Ik weet niet waar u de stelling haalt dat het hier gaat om een groeiende sector. Mijn cijfers spreken die eigenlijk tegen. Het gaat om een heel kleine niche, een niche van een niche. Ondanks alle investeringen die er zijn gebeurd door AWZ en ondanks de promotie die we voeren in binnen- en buitenland, zien we dat die kleine niche niet echt aantrekt. Er moet natuurlijk eerst worden voldaan aan een aantal voorwaarden. Zo moet men een dicht netwerk van bevaarbare waterwegen, jachthavens en aanlegplaatsen hebben met infrastructuur. Er is al heel wat geïnvesteerd. Wanneer we ons echter op de internationale markt begeven met dit product, dan stellen we vast dat dit heel moeilijk aanslaat en moeilijk verkoopbaar is. Het is ook geen product waarmee men naar touroperators kan gaan. Die verkopen op die manier geen overnachtingen. Het gaat hier over mensen die zelf een boot hebben en die men ertoe moet bewegen om op onze waterwegen te komen varen.

Het aantal vaarbewegingen binnenlands, geteld door Waterwegen, stijgt absoluut niet, integendeel. De vaarlussen zijn een goede aanzet, maar we kunnen onmogelijk zeggen dat wij over een aantal troeven beschikken inzake densiteit en infrastructuur zoals een aantal buurlanden die wel hebben.

Het twaalfpuntenprogramma is op vraag van minister Crevits kritisch onder de loep genomen. Het kernteam Watertoerisme kwam op aangeven van het subteam Binnenvaartwegen en het subteam Kusthavens tot de conclusie dat er geen nieuw strategisch beleidsplan moest worden opgemaakt, wel dat er een aantal nieuwe prioriteiten moesten worden gesteld. Die zijn na gezamenlijk overleg door beide subteams opgemaakt en begin 2012 bezorgd aan minister Crevits. Ik zal even de belangrijkste conclusies overlopen.

Ten eerste, er is behoefte aan een netwerk van jachthavens, passantenplaatsen en aanlegplaatsen voor de toervaart, kano's, kajaks, roeiboten, de passagiervaart en de veerdiensten. We streven naar een netwerk met jachthavens op een onderlinge afstand van maximaal 30 kilometer en aanmeervoorzieningen om de 15 kilometer.

Ten tweede, aan en in elke sluis en aan elke beweegbare brug moeten vaartuigen uit de pleziervaart op een veilige manier kunnen aanleggen.

Ten derde, we moeten investeren in een dicht net van milieustations in de jachthavens. Dit komt overeen met wat we doen voor het trekwegautoerisme. De betrokkenen moeten over elektriciteit kunnen beschikken, moeten afval kunnen lozen en dergelijke. Indien nodig, moeten ze over sanitaire voorzieningen kunnen beschikken.

Ten vierde, de recreatieve bediening van sluizen en bruggen moet op de behoeften van de waterrecreant worden afgestemd. Het gaat dan onder meer om een afstandsbediening. Hierdoor kan de pleziervaart op meer momenten mogelijk worden. De bediening van de sluizen tijdens de weekends en buiten de normale werkuren vormt momenteel vaak een probleem.

Ten vijfde, we moeten noodzakelijke baggerwerken uitvoeren om de bevaarbaarheid voor de pleziervaart in stand te houden. De Administratie Waterwegen en Zeewezen (AWZ) wil de Zeeschelde tussen Melle en Gentbrugge opnieuw voor de pleziervaart bevaarbaar maken. Tegelijkertijd onderzoekt de AWZ de haalbaarheid van het plan de Durme opnieuw voor de pleziervaart bevaarbaar te maken.

Ten zesde, als basis voor de beleidsondersteuning moeten we continu en eenvormig beleidsrelevante gegevens en indicatoren inzake watergebonden recreatie en toerisme inzamelen.

Ik zal de tweede, de derde en de vierde vraag samen beantwoorden.

Ik heb er in mijn beleidsbrief 2012-2013 uitdrukkelijk op gewezen dat de kwaliteit van de infrastructuur een heel belangrijk aspect vormt. We moeten over die basisinfrastructuur beschikken. De waterwegen worden vooral vanuit recreatief oogpunt benaderd. Mensen doen vooral in het weekend en tijdens hun vrije tijd aan pleziervaart.

We proberen hier een toeristisch product van te maken. Dat is niet evident. We zijn niet echt een groot waterland zoals Nederland. Ik ben al vaak op plaatsen in Nederland geweest waar de vaart enorm is. Internationaal gezien, profiteren wij daar in Noord-Limburg ook een beetje van. Er is veel passage van Nederlanders over de Zuid-Willemsvaart. Dat is een van de belangrijke assen die tegen de rest van Vlaanderen afsteken.

AWZ erkent het belang van de recreatieve en toeristische functies die waterwegen en hun aanhorigheden kunnen vervullen. AWZ investeert hier dan ook volop in. Ik verwijs voor een overzicht naar het antwoord dat minister Crevits op de schriftelijke vraag nummer 57 van mevrouw Franssen heeft gegeven. In de beleidsnota en de beleidsbrieven Mobiliteit en Openbare Werken staat trouwens een hoofdstuk over de uitbouw van het toeristisch potentieel van de waterwegen en de kust. Daar is heel wat informatie in terug te vinden.

Om succesvolle promotie tot stand te brengen, moeten een aantal voorwaarden vervuld zijn. De organisatie Promotie Binnenvaart Vlaanderen (PBV) promoot de binnenvaart op allerlei beurzen, onder meer Düsseldorf, Gent, Nieuwpoort en Amsterdam. In Amsterdam was Vlaanderen in 2012 trouwens de gastregio. Er is aan diverse evenementen en beurzen deelgenomen. Er zijn voor de recreatieve gebruiker vaarkaarten in verband met de pleziervaart gemaakt. Er is een informatieve brochure voor de kanovaarders gemaakt. In 2012 is de vaarlussengids geactualiseerd.

Toerisme Vlaanderen heeft een aantal initiatieven genomen om de vaarlussen in de markt te plaatsen en te promoten. In april 2012 is een digitale e-show van de vier vaarlussen ontwikkeld voor de binnen- en buitenlandse markt, in het bijzonder voor Nederland en Duitsland. Er zijn perscontacten geweest om deze e-show te lanceren. De geschreven pers heeft geen interesse getoond om hier artikelen aan te wijden.

PBV heeft een brochure over waterrecreatie gemaakt waarin de vier vaarlussen aan bod komen. Toerisme Vlaanderen heeft die brochure op de website geplaatst. Die brochures zijn mooi, omvattend en uitnodigend. Ze bieden alle mogelijke informatie over het product. Die brochure is ook op de binnenlandse en de Nederlandse markt verspreid. Daarnaast is een Duitse vertaling op de Duitse markt verspreid.

De respons hierop is bijzonder laag gebleken. In Nederland wonen enorm veel mensen die onze websites bezoeken. De interesse in dit product is echter bijzonder laag. Deze e-show is in Nederland 4110 maal geopend. We kunnen dit met andere e-shows vergelijken. De e-show met betrekking tot onze kunststeden is 275.000 maal bekeken. De e-show voor fietsers is 16.000 maal bekeken. De e-show voor wandelaars is 13.000 maal bekeken. Watertoerisme is

minder aantrekkelijk. Zoals ik al herhaaldelijk heb gesteld, is het een nicheproduct. Aangezien de belangstelling in Duitsland zo mogelijk nog lager was, kunnen we concluderen dat we vanuit internationaal oogpunt niet over heel stevige troeven beschikken om hier massaal munt uit te kunnen slaan.

De vaarlussen zijn er. Toeristen die met hun eigen boot de lussen afvaren, kunnen er gebruik van maken. Er zijn een aantal verhuurinitiatieven. Er zijn een paar mogelijkheden om boten te huren. Dat is geen klassiek product dat we aan touroperatoren in het buitenland kunnen verkopen. Ze zijn veeleer geïnteresseerd in het verkopen van logies. Ze zijn niet geïnteresseerd in mensen die met hun eigen boot vanuit Nederland of vanuit Duitsland op eigen kracht naar hier varen en aanleggen waar zij dat willen. Dat is een product waar een touroperator niets aan verdient.

Ons aanbod heeft ongetwijfeld troeven. We moeten het op de best mogelijke manier promoten. Het betreft echter een kleine niche. AWZ investeert gestaag in de verbetering van dit product. Er is natuurlijk een crisis gekomen. Het aantal geregistreerde binnenlandse passages lag in 2012 lager dan in 2009, het jaar waarin de crisis is begonnen.

De voorzitter: De heer De Meulemeester heeft het woord.

De heer Marnic De Meulemeester: Ik dank de minister voor zijn antwoord. Het verrast me enigszins dat de interesse in rivier- en watertoerisme volgens de minister slinkt. Volgens mij is het net andersom. We merken dat het geen kleine niche meer is. Steeds meer gepensioneerden en anderen kopen een boot. Soms huren ze een boot, zoals in Frankrijk. In Frankrijk is het mogelijk een boot te huren om bepaalde waterwegen te bevaren. Het verwondert me dan ook dat de interesse in water- en riviertoerisme is geslonken.

Veel is natuurlijk afhankelijk van de promotie. Ik beweer niet dat er geen inspanningen zijn geleverd. Er zijn allerhande beurzen en dergelijke bezocht. Volgens mij bestaat er in elk geval interesse.

We weten dat de Nederlanders niet enkel fietsgek, maar ook vaargek zijn. Ik bedoel dat niet pejoratief. Steeds meer Nederlanders bezoeken ons en gebruiken daar ook de boot voor. Het verwondert me dan ook dat de interesse, ondanks de promotie, volgens de minister daalt.

Vroeger financierden de provinciale toeristische federaties de helft van de infrastructuurkosten voor de bouw van aanlegsteigers en de uitbouw van jachthavens. Dat is nu ook voorbij. Misschien is dat een gevolg van de besparingen. Misschien moet dat ook opnieuw worden aangemoedigd, zodat er in bepaalde steden of gemeenten opnieuw een stimulans daarvoor kan zijn, niet alleen van Toerisme Vlaanderen, maar ook van de provinciale federaties. Het is uiteindelijk een wisselwerking met de steden en gemeenten, die ook hun steentje moeten bijdragen, die vroeger ook voor de helft die infrastructuurkosten moesten bekostigen. De rest kwam van de provinciale federaties en van Toerisme Vlaanderen. Misschien moet er, zoals de heer Sintobin zegt, een tandje bij worden gestoken, waarbij, als de interesse voor water- en riviertoerisme zou verminderen, de overheid opnieuw een stimulans geeft om over te gaan tot de aanleg van infrastructuur, van jachthavens en aanlegsteigers. Op die manier zou die interesse opnieuw kunnen groeien.

Minister, u had het over een strategisch beleidsplan voor watertoerisme. Als we dit plan opzoeken, kunnen we het echter niet meteen terugvinden. Is dat ondertussen geactualiseerd, of kunt u ons nogmaals in kennis stellen van dit geactualiseerde beleidsplan?

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

De heer Stefaan Sintobin: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ook bij mij leefde de indruk dat de interesse voor watertoerisme wel was toegenomen. Uw antwoord blijkt dat tegen te spreken. Er blijkt ook dat u toch wel een aantal inspanningen doet om watertoerisme en riviertoerisme te promoten. Ik heb een suggestie: misschien kunnen we de gouverneur van West-Vlaanderen inschakelen om watertoerisme te promoten.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Mijnheer De Meulemeester, de provinciale toeristische organisaties zijn volledig autonoom ter zake. Toerisme Vlaanderen geeft uiteraard alleen impuls-subsidies. U kent de klemtonen die we leggen. U kent onze prioriteiten. Alles wat te maken heeft met het strategisch plan en de infrastructuur valt onder minister Crevits. Ik heb u die aanbevelingen gegeven. U richt zich het best tot minister Crevits. Uit het antwoord op de vraag van mevrouw Franssen lees ik echter dat er gestaag wordt geïnvesteerd.

U bent er allebei van overtuigd dat dit een sector is die vooruitgaat. Ik heb hier cijfers bij me over de activiteit van de professionele pleziervaart. In 2011 ging die in Vlaanderen met 11 procent achteruit ten opzichte van 2010. In Wallonië en Nord-Pas de Calais was dat 17 procent. Echt waar, dat is dus een trend van 2009 tot nu. Er zijn nog mensen die varen, maar de trajecten worden ook korter. Er zijn minder internationale trajecten en zo. Dit is dus een heel moeilijke sector, met alle respect voor al diegenen die erbij betrokken zijn. Mijnheer De Meulemeester, ik meen ook dat dit voor een aantal van onze steden een troef kan zijn. U weet dat. Het is echter een zeer atypische niche: dit kan niet als een klassiek product worden verkocht. Je verkoopt of promoot immers geen logies. Er zijn geen lokale ondernemers waarmee je gezamenlijk aan promotie kunt doen. In het beste geval leggen die boten ergens aan en wordt er wat geconsumeerd. Vaak wordt er ook niet geconsumeerd. Op bepaalde plaatsen gebeurt dat meer of minder. Op zich zijn dat vaarten met zelfvoorziening. Het gaat zelfs over mensen die voor een weekend op stap gaan en die vaak geen behoefte hebben aan aankopen doen, aan uit gaan eten en dergelijke meer. We kunnen dat dus niet echt zien als een ander product.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■